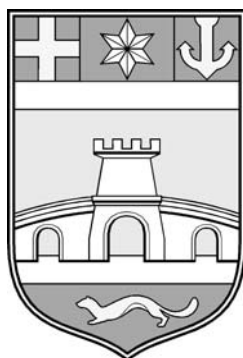

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O
STANJU I PROBLEMATICI
POLJOPRIVREDNE
PROIZVODNJE NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE
ŽUPANIJE**

Materijal pripremljen u

*Upravnom odjelu za poljoprivredu i
ruralni razvoj Osječko-baranjske županije*

Osijek, kolovoza 2013.

**INFORMACIJA O
STANJU I PROBLEMATICI
POLJOPRIVREDNE
PROIZVODNJE NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**

UVOD

Osječko-baranjska županija je područje bogatih i kvalitetnih prirodnih resursa: zemljišta dobre plodnosti, povoljnih klimatskih uvjeta i obilja vode, posebno iz vodotokova. Važnost poljoprivrede proizlazi ne samo iz tradicionalne uloge osiguranja prehrambenih proizvoda za potreba stanovništva, razvoja prehrambene industrije, već iz njene uloge u očuvanju ruralnog prostora, ekološke ravnoteže i održanju tradicijskih vrijednosti, materijalne i duhovne kulture hrvatskog sela.

Uvidom u podatke o strukturi poljoprivrednog zemljišta razvidno je kako ukupna poljoprivredna površina Osječko-baranjske županije iznosi 212.013 hektara i sastoji se od:

- oranica i vrtova	200.690 ha
- voćnjaka	4.180 ha
- vinograda	2.482 ha
- livada	2.641 ha
- pašnjaka	2.020 ha.

1. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

Mogućnosti za ekonomski razvoj i poboljšanje uvjeta življenja na području Županije nalaze se prije svega u prirodnim resursima, očuvanom okolišu, relativno nezagađenom tlu, bogatstvu vodotokova, umjerenoj klimi, dobrom zemljopisnom položaju, izgrađenoj infrastrukturi i posebno u ljudskom potencijalu.

Tablica 1. Broj upisanih poljoprivrednih gospodarstava

	Kategorije upisanih poljoprivrednih gospodarstava u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava	2009. godina	2010. godina	2011. godina	2012. godina
1.	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva	15.514	16.232	15.339	15.006
2.	Obrt	451	509	501	511
3.	Trgovačka društva	296	335	338	353
4.	Zadruga	69	80	82	84
5.	Ostali	31	35	36	40
	U k u p n o	16.361	17.191	16.296	15.994

Izvor: Ured državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

1. Biljna proizvodnja

Obradive poljoprivredne površine na području Županije omogućuju intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju ratarskih kultura. U tablici koja slijedi dani su podaci o proizvodnji određenih ratarskih kultura. Međutim, uvidom u podatke o prinosima pojedinih poljoprivrednih kultura vidljivo je da postojeći genetski potencijali pojedinih ratarskih kultura nisu iskorišteni, nego su prinosi u pravilu uvijek u prosječnim iznosima, uz veća ili manja odstupanja. Kroz vrednovanje pogodnosti tala za proizvodnju pojedine poljoprivredne kulture, kao i uz primjenu agrotehničkih mjera moguće je povećati prinose, što bi u konačnici pridonijelo i gospodarskom razvoju Županije.

Tablica 2. Pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje od 2006. do 2012. godine

KULTURA	Žetvene površine u hektarima i proizvodnja u tonama	godina						
		2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	
PŠENICA	Žetvene površine	49.206	57.499	57.000	60.000	52.000	45.000	55.000
	Proizvedeno	236.188	247.245	302.100	318.000	249.600	247.500	275.000
JEČAM	Žetvene površine	9.446	9.739	10.000	10.000	10.000	8.000	10.000
	Proizvedeno	42.507	53.565	50.000	50.000	45.000	40.000	45.000
ZOB	Žetvene površine	52		2.000	2.000	1.200	2.000	2.000
	Proizvedeno	156		7.000	7.000	3.600	7.000	7.000
ULJANA REPICA	Žetvene površine	965	1.104	5.000	7.500	5.500	3.000	3.000
	Proizvedeno	2.605	3.864	16.000	22.000	11.000	8.100	7.500
SOJA	Žetvene površine	11.500	12.000	10.000	11.000	14.000	16.000	18.000
	Proizvedeno	31.855	25.200	32.000	35.200	39.200	41.600	27.000
SUNCOKRET	Žetvene površine	12.000	10.000	12.000	10.000	10.000	12.000	12.000
	Proizvedeno	27.720	29.800	42.000	35.000	25.000	33.600	30.000
KUKURUZ MERKANTILNI	Žetvene površine	75.000	80.000	80.000	74.500	85.000	90.000	75.000
	Proizvedeno	487.500	431.200	560.000	521.500	637.500	585.000	375.000
ŠEĆERNA REPA	Žetvene površine	9.284	14.000	6.600	9.000	12.000	12.000	12.000
	Proizvedeno	453.987	661.080	330.000	450.000	576.000	576.000	480.000

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Iako je područje Županije prepoznato kao žitnica, razvoj poljoprivrede usmjeravamo na proizvodnju radno intenzivnih kultura, među koje je svoje mjesto sigurno našla i proizvodnja voća.

Tablica 3. Površine voćnjaka i vinograda u Republici Hrvatskoj i Osječko-baranjskoj županiji

Kultura	Republika Hrvatska (ha)	Osječko-baranjska županija (ha)
Voćnjaci	31.349	4.810
Vinogradi	34.000	2.482
Ukupno	65.349	7.297

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Tablica 4. Površine zasadenih voćnjaka i vinograda sufinanciranih od strane Županije u razdoblju od 2003.-2009. godine

Godina	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)
2003.	84	20
2004.	182	71
2005.	269	185
2006.	340	147
2007.	484	47
2008.	925	150
2009.	362	180
Ukupno	2.646	800

Izvor podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

2. Stočarska proizvodnja

Govedarska proizvodnja

Govedarska proizvodnja najznačajnija je grana stočarstva i jedna je od najvažnijih grana ukupne poljoprivredne proizvodnje. Osim što se u sustavu govedarske proizvodnje osiguravaju značajni proizvodi (mlijeko i meso) njezina je važnost posebice naglašena zbog komplementarnosti s ratarskom proizvodnjom.

Tablica 5. Pregled otkupljenih količina mlijeka u kg. i udio Županije u ukupnoj proizvodnji

Godina	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	%
2003.	525.028.000	55.325.180	10,5
2004.	532.838.138	57.048.394	10,7
2005.	605.321.043	76.249.040	12,6
2006.	631.619.285	91.892.012	14,6
2007.	653.850.986	102.578.132	15,7
2008.	657.753.856	114.875.213	17,5
2009.	675.246.913	140.770.481	20,8
2010.	623.881.162	135.008.408	21,6
2011.	626.407.108	148.570.280	23,7
2012.	602.364.638	158.276.650	26,3

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj

Tablica 6. Mjesečni pregled proizvodnje mlijeka u kg. i broj proizvođača mlijeka u Osječko-baranjskoj županiji za vremensko razdoblje 2010. - 06. 2013. godine

Mjesec	2010.		2011.		2012.		2013.	
	količine	Proiz.	količine	Proiz.	količine	Proiz.	količine	Proiz.
1.	12.245.106	1.292	11.579.638	1.137	14.493.883	1.030	11.509.499	886
2.	11.137.078	1.264	10.735.514	1.130	13.444.579	1.020	10.184.211	869
3.	12.547.398	1.267	12.134.975	1.117	14.858.272	1.010	10.673.709	713
4.	12.387.980	1.258	11.913.137	1.097	14.442.980	1.001	10.510.528	712
5.	12.606.034	1.254	12.355.175	1.097	14.675.301	1.002	10.861.988	734
6.	11.192.290	1.234	11.850.050	1.085	13.197.374	990	9.804.992	722
7.	10.588.126	1.222	12.285.764	1.075	12.832.864	964		
8.	10.682.326	1.207	12.701.778	1.060	12.594.478	955		
9.	10.174.211	1.197	12.719.137	1.045	12.078.496	944		
10.	10.358.714	1.196	13.403.228	1.043	11.871.893	941		
11.	10.176.451	1.181	12.967.698	1.038	11.679.201	925		
12.	10.941.112	1.148	13.924.186	1.032	12.107.329	904		
UKUPN O	135.036.826		148.570.280		158.276.650			

Izvor podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U Osječko-baranjskoj županiji u prvih 6 mjeseci 2013. godine u odnosu na prvih 6 mjeseci 2012. godine proizvedeno je 21.567.479 kilograma mlijeka manje, što predstavlja umanjeње od 25%. Naime, u prvih 6 mjeseci 2013. godine proizvedeno je 63.544.927 kilograma mlijeka, a u prvih 6 mjeseci 2012. godine proizvedeno je 83.112.389 kilograma. Na smanjenje proizvodnje mlijeka utječe i činjenica kako proizvođači mlijeka koji ostvaruju pravo iz Nacionalne rezerve temeljem referentne godine ne moraju dokazati količinsku proizvodnju mlijeka nego moraju zadržati najmanje 50% obujma poljoprivredne aktivnosti, a obujam poljoprivredne aktivnosti u godinama podnošenja zahtjeva izračunava se na temelju broja uvjetnih grla koja se drže radi proizvodnje mlijeka.

Tablica 7. Mjesečni pregled proizvodnje mlijeka u kg u Republici Hrvatskoj od 2009.- 06. 2013. godina

Mjesec	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
1.	56.843.348	54.522.915	50.616.527	55.710.607	46.430.463
2.	54.097.515	49.990.320	47.009.759	49.708.615	41.431.464
3.	61.258.343	56.603.676	53.058.609	55.595.474	44.273.541
4.	59.890.642	56.517.358	52.531.137	54.026.250	43.054.729
5.	61.973.655	59.160.223	55.515.357	57.028.480	45.164.455
6.	58.704.920	53.526.736	52.514.198	51.864.825	40.602.888
7.	57.709.522	51.453.953	53.415.365	50.434.408	
8.	56.246.000	51.351.625	53.442.057	49.139.867	
9.	52.848.603	48.712.924	51.771.830	45.485.908	
10.	52.744.509	48.102.071	52.742.774	45.113.380	
11.	49.907.772	45.946.703	50.101.257	43.625.479	
12.	53.064.224	47.992.658	53.424.242	44.623.440	
UKUPNO	675.289.053	623.881.162	626.407.108	602.356.733	

Izvor podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tablica 8. Pregled broja isporučitelja kravljeg mlijeka

Godina	Broj isporučitelja u RH	Broj isporučitelja OBŽ	Udio OBŽ u ukupnom broju isporučitelja
2004.	50.777	2.843	5,60
2005.	44.560	2.613	5,86
2006.	38.145	2.243	5,88
2007.	31.959	1.933	6,05
2008.	27.449	1.675	6,10
2009.	23.690	1.590	6,6
2010.	19.937	1.367	6,9
2011.	17.366	1.214	7,0
2012.	14.874	1.077	7,2

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Svinjogojska proizvodnja

Svinjogojstvo u vrijednosti stočarske proizvodnje sudjeluje s 35,9%, dok se u sveukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje s 14,2% nalazi na prvom mjestu. U dužem, desetogodišnjem razdoblju broj svinja, kao i prirast se smanjuju.

Tablica 9. Podaci o broju krmača u Republici Hrvatskoj

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Krmače	197.000	175.000	138.000	135.000	136.000	109.000	98.000

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Republika Hrvatska, iako ima prirodne, agroekološke prednosti za razvitak stočarstva, a u tome i za svinjogojstvo, ne pokriva potrebe prehrane pučanstva (kao i turističke potrošnje) pa razliku podmiruje uvozom. S obzirom da uzgoj i proizvodnja svinja u Osječko-baranjskoj županiji ima dugu tradiciju, ova proizvodnja podmiruje znatan dio tržišta Republike Hrvatske.

2. MJERE ZA UNAPRJEĐENJE I RAZVOJ POLJOPRIVREDE

1. Operativni programi Vlade Republike Hrvatske

Operativni plan razvitka govedarske proizvodnje

Operativni plan razvitka govedarske proizvodnje sačinjen je kao integralni projekt iz kojeg je na temelju raspoloživih podataka i bilance potreba izrađena projekcija njegova razvoja uvažavajući pri tome ekonomske pokazatelje cjelovite isplativosti te isplativosti pojedinih proizvodnih sustava, čiji je nositelj bio tada Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu. Operativni programa razvitka govedarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj donijela je Vlada Republike Hrvatske 08. kolovoza 2004. godine.

Programom je predviđeno:

- izgradnja 1.200 novih mliječnih farmi prosječnog kapaciteta od 40 krava (20 do 100 krava),
- adaptacija 6.000 postojećih farmi prosječne veličine 15 krava,
- izgradnja 228 novih farmi proizvodnog sustava krava-tele, s prosječno 60 krava.

Za provedbu Programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060,00 kuna koja se odobravaju korisniku na razdoblje do 10 godina uz 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4%. Jamstvo za povrat kredita HBOR-u osigurava Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG) u vrijednosti od 50% kreditnog zaduženja, dok drugih 50% jamstava preuzima investitor pri čemu kao zalog daje izgrađeni ili adaptirani objekt, kao i druge svoje nekretnine. Za ovu kreditnu liniju predviđeno je korištenje kapitalnih ulaganja od 25% od odobrenog kredita, odnosno 25% kreditnih sredstava su bespovratna. Maksimalni iznos kapitalnih ulaganja je 500.000,00 kuna.

Prema Pravilniku o provedbi modela kapitalnih ulaganja u poljoprivredi i ribarstvu ("Narodne novine" broj 66/08.) povećan je iznos investicijske potpore i za investicije sukladne operativnim programima iznosi 50% od ukupne investicije, a maksimalni iznos potpore je 3.500.000,00 kuna.

Provedba Programa imala je za cilj govedarskoj proizvodnji osigurati dobre pozicije u pregovorima sa Europskom unijom pri određivanju kvote za mlijeko. Radi svjetske krize koja ima veliki utjecaj i na Republiku Hrvatsku u 2009. godini niti jedan novi kreditni zahtjev iz Operativnog programa razvitka govedarske proizvodnje nije obrađen u HBOR-u. Stupanjem na snagu Pravilnika o potpori kapitalnim ulaganjima u poljoprivredi ("Narodne novine" broj 140/09.) investicijske potpore vezane uz provedbu Operativnih programa nisu bile predviđene. Na ovaj način Ministarstvo je ukinulo sve operativne programe koje je donijela Vlada Republike Hrvatske.

Operativnim programom razvitka govedarske proizvodnje planirano je bilo da se tijekom pet godina uspostavi značajan broj suvremenih proizvodnih jedinica. Međutim planirani rezultati u promatranom razdoblju nisu ostvareni, od planirane izgradnje 1.200 novih mliječnih farmi, 228 farmi za proizvodnju teladi za tov (sustav krava-tele), te adaptacije 6.000 postojećih manjih farmi, ukupno su sredstvima HBOR-a izgrađene samo 183 farme i to: 170 novih farmi, 10 adaptacija postojećih farmi te izgrađene 3 farme u sustavu krava-tele.

Razlozi slabijih rezultata provedbe Programa bili su sljedeći:

- nedovoljna zainteresiranost proizvođača,
- izbjegavanje obveze velikog kreditnog zaduženja,
- raspolaganje s nedovoljnim površinama poljoprivrednog zemljišta,
- problemi sa pribavljanjem potrebne dokumentacije (strogi prostorni planovi),
- neposjedovanje građevinskih dozvola kod postojećih farmi,
- manjak specijaliziranih tvrtki koje se bave izgradnjom farmi,
- nedovoljne kontrole i analize proizvodnih rezultata na farmama.

Tablica 10. Planirani obujam proizvodnje mlijeka te struktura farmi

Kategorija farme	Broj farmi	Broj krava	Proizvodnja mlijeka (litara)	
			Prosječno po kravi	Ukupno
Male farme (4 krave)	42.300	169.200	2.500	423.000.000
Adaptirane farme (15 krava)	6.000	90.000	4.500	405.000.000
Specijalizirane farme (40 krava)	1.200	48.000	6.000	288.000.000
Specijalizirane velike farme (600 krava)	20	12.000	7.000	84.000.000
Ukupno	49.520	319.000	3.759	1.200.000.000

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tablica 11. Kreditni zahtjevi za Operativni program razvitka govedarske proizvodnje

	Zaprimljeni zahtjevi	Odobreni zahtjevi kn	Potpisani Ugovori
Republika Hrvatska	335	484.161.744,00	231
Osječko-baranjska županija	60 (17,9%)	91.074.450,00 (18,8%)	38 (16,5%)

Izvor: HBOR, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Operativni program razvitka svinjogojske proizvodnje

Imajući u vidu činjenicu da svinjogojska proizvodnja koristi velike količine koncentriranih krmiva, te da je Republika Hrvatska veliki proizvođač žitarica, pri čemu je svinjogojstvo jedna od najznačajnijih grana poljoprivredne proizvodnje, nameće se zaključak da u ovom području Republika Hrvatska, kao i sama Osječko-baranjska županija imaju značajne komparativne prednosti.

Uspostavom novih proizvodnih sustava, svinjogojstvo Republike Hrvatske trebalo je dostići višu razinu konkurentnosti, ali i udovoljavati ekološkim i etološkim zahtjevima koji se postavljaju kao preduvjet bavljenja svinjogojskom proizvodnjom u zemljama Europske unije. Uzimajući u obzir sadašnju potrošnju svinjskoga mesa te stanje potrošnje u zemljama Europske unije procjenjivalo se da će i potrošnja svinjskog mesa u idućem razdoblju porasti te bi mogla dostići razinu od oko 35 kg po stanovniku.

Kao sintezu navedenoga Vlada Republike Hrvatske 14. prosinca 2005. godine donijela je Operativni program razvitka svinjogojske proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Provedba Programa temelji se na osiguranim financijskim sredstvima koja će se koristiti za kreditiranje izgradnje novih proizvodnih jedinica te za nabavu opreme i potrebnog broja rasplodnih grla.

Programom je predviđeno da se do 2010. godine izgradi:

- 175 farmi za proizvodnju prasadi sa tovom prosječnog kapaciteta od 150 krmača
- 75 farmi za proizvodnju prasadi prosječnog kapaciteta od 150 krmača
- 73 farme za tov svinja sa godišnjim ukupnim tovom od 3.250 komada tovljenika i
- 19 farmi za proizvodnju nazimica (nukleusa) prosječnog kapaciteta od 150 krmača.

Za provedbu Programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060,00 kuna. Kreditna sredstva odobravala su se korisniku na razdoblje do 10 godina uz 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4%.

Jamstvo za povrat kredita HBOR-u osigurava Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG) u vrijednosti od 50% kreditnog zaduženja, dok drugih 50% jamstava preuzima investitor (poljoprivredno gospodarstvo) pri čemu kao zalog uzimao se izgrađeni ili adaptirani objekt, te druge nekretnine. Na temelju odredbi Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu

investitor ima pravo koristiti mogućnost povrata kapitalnih ulaganja do 25% investicije, ali ne više od 1.000.000,00 kn. Ova sredstva uplaćuju se u HBOR te se za taj iznos umanjuje glavnica kredita i tako dovodi investitora u povoljniji materijalni položaj glede troškova izgradnje farme.

Provedba ovoga Programa nije dala očekivane rezultate te su se zbog toga u samom Programu napravile određene izmjene i dopune, kako bi se na taj način potaknula veća zainteresiranost proizvođača za sudjelovanjem u njegovoj provedbi, a koji su spremni na restrukturiranje svinjogojske proizvodnje. Razloge slabijih rezultata provedbe Programa treba uz ranije navedeno tražiti i u neskladu planiranih sredstava i naknadno povećanih troškova izgradnje.

Zbog nepovoljnog stanja na tržištu svinja, povećanih troškova izgradnje te visokog ulaganja u investiciju uz relativno kratki rok povrata kredita, odaziv za sudjelovanje u ovom Programu nije bio očekivan. Uz sve prethodno navedeno kao nepovoljna okolnost javio se i problem raspolaganja dostatnim količinama poljoprivrednog zemljišta.

Posebno je bio naglašen problem s dokumentacijom za dozvolu gradnje budući se ovdje radi o relativno velikim objektima. Ovi se problemi ogledaju u posebno strogim prostornim planovima gdje se u nekim slučajevima gotovo ne može ostvariti pravo na izgradnju ili se farma mora locirati izvan naseljenog mjesta - sela, što značajno poskupljuje izgradnju.

Uz dosadašnje proizvodne sustave koji su bili podržavani ovim Programom, davala se mogućnost korištenja kreditnih sredstava za adaptaciju i rekonstrukciju postojećih proizvodnih kapaciteta ako se utvrdi da se na taj način može učinkovito uspostaviti neki od proizvodnih sustava iz ovoga Programa. Kako bi se osigurali uvjeti za izgradnju ili adaptaciju objekata namijenjenih provedbi genetske izgradnje planirala se mogućnost korištenja kreditnih sredstava za objekte kao što su centri za umjetno osjemenjivanje i testne stanice.

Radi što učinkovitijeg iskorištavanja novčanih sredstava za provedbu Programa nisu se davala neposredno na raspolaganje korisnicima, nego su bila položena u banci i koristila se na temelju odobrene kupovine ovjerene od strane ovlaštene stručne službe i priloženih računa.

Tablica 12. Kreditni zahtjevi za Operativni program razvitka svinjogojske proizvodnje

Ukupno zaprimljeni zahtjevi	41
Ukupan iznos zaprimljenih zahtjeva u kn.	187.165.362,58
Zaprimljeni zahtjevi OBŽ	15
Ukupan iznos zaprimljenih zahtjeva OBŽ u kn.	64.788.763,00
Ukupan broj odobrenih zahtjeva	22
Ukupan iznos odobrenih zahtjeva kn.	100.806.705,29
Ukupan broj odobrenih zahtjeva OBŽ	8
Ukupan iznos odobrenih zahtjeva OBŽ kn.	35.742.806,00
Potpisani ugovori ukupno	31
Iznos potpisanih ugovora u kn.	85.527.400,00
Potpisani ugovori OBŽ	7
Iznos potpisanih ugovora OBŽ u kn.	29.158.400,00

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Operativni program podizanja trajnih nasada

Vlada Republike Hrvatske donijela je Operativni program podizanja novih nasada voćnjaka s ciljem da se u razdoblju od 2004. do 2007. godine zasadi najmanje 15.000 ha novih voćnjaka i 13.000 ha novih vinograda, te 31. srpnja 2008. godine donesene su Izmjene i dopune Operativnog programa podizanja trajnih nasada za razdoblje od 2008. do 2012. godine. Realizacija Operativnog programa podizanja trajnih nasada, trebala je pokrenuti razvoj poljoprivrede, promijeniti njezinu ekstenzivnu strukturu, povećati zaposlenost, proizvodnju i izvoz te pokrenuti razvoj i drugih pratećih grana gospodarstva.

Cilj Programa bio je kreditiranje podizanja novih dugogodišnjih nasada (voćnjaci, vinogradi) i oživljavanje postojećih u svrhu povećanja kvalitete i konkurentnosti domaćih proizvođača te usklađivanje s europskim pravilima proizvodnje.

Kreditnim sredstvima moglo se financirati:

- a) kupnja poljoprivrednog zemljišta u svrhu sadnje dugogodišnjih nasada
- b) kupnja poljoprivrednog zemljišta sa postojećim nasadom
- c) podizanje dugogodišnjih nasada što uključuje: sadni materijal, stupovi, armatura, kemijska analiza tla, priprema i uređenje zemljišta, obrada tla, mineralno i ostalo gnojivo, zaštitna sredstva, troškovi rada i usluga, te svi ostali troškovi prilikom podizanja dugogodišnjih nasada koji se mogu dokazati računima, kupoprodajnim ugovorima ili ugovorima o djelu
- d) podizanje matičnih nasada (podloge i plemke) što uključuje: troškove materijala, troškove rada i usluga, te sve ostale troškove prilikom podizanja matičnih nasada koji se mogu dokazati računima, kupoprodajnim ugovorima ili ugovorima o djelu
- e) kupnja poljoprivredne mehanizacije, opreme i alata
- f) kupnja opreme za sustav za navodnjavanje uz izgradnju akumulacije ili kopanje bunara
- g) kupnja opreme za sustav zaštite od mraza
- h) kupnja sustava za zaštitu od tuče.

Rok otplate kredita bio je do 12 godina uz početak do 3 godine i kamatnu stopu za krajnjeg korisnika od 4%. Za 50% odobrenog iznosa kredita garancija je HAMAG-a, a preostalih 50% iznosa kredita garanciju osigurava krajnji korisnik kredita. Provedba Programa započela je u travnju 2005. godine te je do 31. prosinca 2010. godine, te je ukupno zaprimljeno 373 kreditnih zahtjeva. Provedba navedenog Programa završena je u 2010. godini

Tablica 13. Kreditni zahtjevi za Operativni program podizanja trajnih nasada

Ukupno zaprimljeni zahtjevi u RH	373
Ukupan iznos zaprimljenih zahtjeva u RH u kn.	264.361.220,00
Zaprimljeni zahtjevi OBŽ	60
Ukupan iznos zaprimljenih zahtjeva OBŽ u kn.	30.761.203,00
Ukupan broj odobrenih zahtjeva RH	261
Ukupan iznos odobrenih zahtjeva RH u kn.	177.507.294,00
Ukupan broj odobrenih zahtjeva OBŽ	33
Ukupan iznos odobrenih zahtjeva OBŽ u kn.	15.708.600,00

Izvor podataka: Hrvatska banka za obnovu i razvatak

Prema Pravilniku o provedbi modela kapitalnih ulaganja u poljoprivredi i ribarstvu ("Narodne novine" broj 66/08.) i za ovaj operativni program odobravale su se investicijske potpore u iznosu od 50% od ukupne investicije, a maksimalni iznos potpore je 3.500.000,00 kuna. Međutim donošenjem Pravilnika o potpori kapitalnim ulaganjima u poljoprivredi ("Narodne novine" broj 140/09.) investicijske potpore vezane uz provedbu Operativnih programe više nisu predviđene.

2.2. Poticajne mjere za unaprjeđenje i razvoj poljoprivrede Osječko-baranjske županije

Osječko-baranjska županija pokrenula je i provodila niz projekata putem nadležnog upravnog odjela s ciljem razvoja i unaprjeđenja poljoprivrede na području naše Županije. Potrebna financijska sredstva za provedbu razvojnih projekata u poljoprivredi osigurala iz prihoda od prodaje i zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta, sukladno Pravilniku o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa, dugogodišnjeg zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske i koncesije ribnjaka ("Narodne novine" broj 45/09.)

U skladu s tada važećim pravilnicima o sufinanciranju kapitalnih ulaganja, odnosno Odlukom o poticajima u razvoju poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 18/08. i 14/09.), provodili su se sljedeći projekti:

- u biljnoj proizvodnji
  1. Kapitalna ulaganja u projekte navodnjavanja,
  2. Kapitalna ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda,
  3. Poticanje razvoja povrtlarstva,
  4. Sufinanciranje nabave voćnih sadnica,
  5. Sufinanciranje nabave loznih cijepova,
  6. Potpora osiguranju usjeva od mogućih šteta poljoprivrednim proizvođačima,
- u stočarskoj proizvodnji
  7. Sufinanciranje troškova tehničke dokumentacije potrebne za izgradnju građevina za proizvodnju, preradu i čuvanje proizvoda u biljnoj i stočarskoj proizvodnji,
  8. Sufinanciranje troškova registracije i opremanja objekata za obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla i zaštitu autohtonih proizvoda na poljoprivrednim gospodarstvima,
  9. Kapitalna ulaganja u projekte za unaprjeđenje i čuvanje kvalitete mlijeka,
  10. Sufinanciranje troškova uspostave higijensko-zdravstvene zaštite u stočarstvu,
  11. Kapitalne pomoći za izvršena ulaganja u akvakulturu,
- istraživačka djelatnost
  12. Sufinanciranje istraživačkih projekata u poljoprivredi primjenjivih u praksi.

Temeljna zadaća novoga pristupa poljoprivredne politike je osigurati strukturnu prilagodbu i porast konkurentnosti unutar poljoprivrednog sektora, u skladu s jačim integriranjem hrvatskog u europsko (svjetsko) gospodarstvo. Od ukupnog broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj, manji je broj onih koji imaju preduvjete za postizanje proizvodno-gospodarske razine poljoprivredne proizvodnje, koja bi mogla zajamčiti postizanje konkurentnosti te time i paritetnog dohotka.

U cilju stvaranja potrebnih preduvjeta za razvoj i unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje Osječko-baranjska županija zajedno s jedinicama lokalne samouprave pokrenula je i provodi, odnosno provodila, sljedeće programe i projekte: državnu izmjeru i katastar nekretnina, kontrolu plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima, uređenje građevina detaljne melioracijske odvodnje, obranu od tuče zrakoplovnim generatorima, kao i druge projekte u funkciji poljoprivrede. Donošenjem Nacionalnog programa navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama Osječko-baranjska županija aktivno je uključena u izradu projektne dokumentacije za sustave navodnjavanja i trenutno je u projektiranju 12 sustava navodnjavanja s obuhvatom preko 30.000 ha, jer bez navodnjavanja nema stabilne poljoprivredne proizvodnje u vrijeme globalnih klimatskih promjena.

3. ANALIZA UČINKOVITOSTI MJERA

Hrvatska poljoprivreda danas nema dovoljno razvijenu konkurentnu sposobnost svojih poljoprivrednika koju susrećemo u većini zemalja Europske unije. Neophodno je bilo ubrzano jačanje konkurentnosti naših poljoprivrednih gospodarstava, koje će biti ključni preduvjet njihovog uspješnog integriranja u zajedničko europsko tržište. Za dugoročni opstanak i razvoj nužna je stalna prilagodba zahtjevima tržišta. Značajni čimbenik koji sprječava produktivnost jest još uvijek velik udio zaposlenosti u poljoprivredi. Postotak hrvatske radne snage zaposlene u poljoprivrednom sektoru u odnosu na europske standarde je vrlo visok. U Hrvatskoj, u poljoprivredi je bilo zaposleno oko 14 posto ukupne radne snage, iako njezin udio u nacionalnom BDP-u iznosi manje od 7 posto.

Kada se napravi usporedba uvoza i izvoza vidimo da su u uvozu jednako zastupljeni proizvodi prehrambene industrije i primarne poljoprivredne proizvodnje, a u izvozu su finalni proizvodi prehrambene industrije više zastupljeni od primarnih proizvoda. Ti podaci jasno govore da perspektivu trebamo tražiti u proizvodima visokog stupnja obrade i proizvodima u koje je ugrađeno čim više znanja i intelektualnog kapitala, odnosno onima koji imaju bolju marketinšku obradu i razvijene brendove. Osim toga jedan od ključnih problema primarnih poljoprivrednih proizvođača je njihov

nedovoljan utjecaj u procesu formiranja cijene njihovih proizvoda koji se odvija sa prehrambeno-prerađivačkom industrijom. Naime, u zemljama EU primarni proizvođači su suvlasnici prehrambeno-prerađivačke industrije, te na taj način njihova pozicija u formiranju otkupne cijene primarnih poljoprivrednih proizvoda je značajna.

Stanje i probleme u poljoprivredi razmatrao je i Savjet za gospodarski razvoj Osječko-baranjske županije na svojoj sjednici održanoj 15. listopada 2012. godine kao posebnu točku dnevnog reda pod nazivom "Stanje i problematika poljoprivredne proizvodnje na području Osječko-baranjske županije", te nakon rasprave donio je zaključak u kojem je utvrdio uzroke lošeg stanja u poljoprivredi i grupirao je ih u četiri osnovna razloga, a to su:

1. zaustavljeni postupci privatizacije državnog poljoprivrednog zemljišta što je naročito stvorilo problem kod stočara jer im nedostaju poljoprivredne površine za proizvodnju hrane za stoku.
2. ne donošenje potrebnih zakonskih propisa iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede.
3. ne provođenje Strategije razvoja poljoprivrede iz 2002. godine, te ne donošenje novih strateških okvira za poljoprivredu i
4. ne poduzimanje potrebnih mjera u rješavanju problema u proizvodnji mlijeka.

Uzroci lošeg stanja u poljoprivredi

1. Raspologanje poljoprivrednim zemljište

U razdoblju do stupanja na snagu važećeg Zakona o poljoprivrednom zemljištu, Osječko-baranjska županija ukazivala je na potrebu postupanja po tada važećem Zakonu, te da se žurno nastavi sa svim započetim postupcima raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, odnosno da se one natječaje za zakup ili prodaju poljoprivrednog zemljišta za koje je završena procedura, odnosno za koje postoje odluke predstavničkih tijela o njihovoj objavi potrebno je žurno objaviti. Na odluke o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja nadležno ministarstvo treba dati suglasnost u što kraćem roku uz uvjet da su pri donošenju odluke o odabiru poštovani svi zakonski uvjeti.

Postupke vezane uz raspolaganje državnim poljoprivrednim zemljištem bilo je potrebno ubrzati kako bi poljoprivrednici na vrijeme mogli stupiti u posjed tog zemljišta i zasijati određene poljoprivredne kulture. Zaustavljanjem cijelog procesa nanijela se velika šteta poljoprivrednim proizvođačima. Primjenom važećeg Zakona o poljoprivrednom zemljištu sva obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja sada raspoložu državnim poljoprivrednim zemljištem izgubit će to zemljište jer s obzirom na kriterije vrednovanja gospodarskog programa, činjenica što su obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo neće im dati prednost koju im je davao ranije važeći Zakon.

2. Korištenje sredstava iz SAPARD-a i IPARD-a programa

U skladu s SAPARD uredbama i uvjetima definiranim u okviru Europskog partnerstva potpora Zajednice je osigurana za mjere održivog poljoprivrednog i održivog ruralnog razvitka za predpristupno razdoblje unutar prioritetnih područja. Za Republiku Hrvatsku utvrđena su sljedeća prioritetna područja SAPARD programa:

- prioritet 1: Razvitak ruralnog gospodarstva;
- prioritet 2: Unapređenje pristupa tržištu;
- prioritet 3: Razvitak ruralne infrastrukture.

Kroz četiri natječaja SAPARD programa na raspolaganju je bilo 25 mil. eura ili 182,5 mil kuna, iskorišteno 93 mil. kuna ili 50,95 % i realizirano je 37 projekata. Međutim, nakon revizije je Hrvatska morala vratiti 12,5 mil eura pa se iskorištenost spustila na 43%.

Program SAPARD je zamijenio program IPARD koji se ove godine završava nakon provedenih 18 natječaja i ukupno zaprimljenih 1.142 projekta za koje je tražena potpora u iznosu od 2,1 milijarda kuna. Međutim, od donošenja IPARD programa, Osječko-baranjska županija je ukazivala na propuste u programiranju pojedinih mjera, a koji su sigurno usporili investicije, posebno u proizvodnji radno intenzivnih kultura i preradi poljoprivrednih proizvoda.

Nedostaci IPARD-a su:

1. Eliminacijska faza - kandidati su *morali dokazati uspješnost dosadašnjeg poslovanja* kroz poslovne parametre koji su veoma zahtjevni. Iz dosadašnje prakse može se zaključiti da veliki broj potencijalnih kandidata neće zadovoljiti tražene uvjete, koji traže da korisnik potpora ima besprijekorno poslovanje, bez dugova i obveza prema državi i vjerovnicima.
2. Opsežna dokumentacija - mali proizvođači ne mogu samostalno izraditi tako opsežnu dokumentaciju stoga su prisiljeni platiti intelektualne usluge za njihovu izradu, nadalje određene kategorije poljoprivrednika ne moraju voditi poslovne knjige te nisu stigli u vremenu trajanja natječaja (vjerojatno 60 dana) skupiti potrebitu dokumentaciju.
3. Ishođenje građevinskih dozvola - nemogućnost kandidature zbog nemogućnosti ishođenja građevinskih dozvola, čije je vrijeme ishođenja minimalno šest mjeseci.
4. Predfinanciranje - poljoprivredni proizvođač mora snositi sve pripremne projektne troškove, a isto tako i sve troškove i ulaganje vezano uz investiciju, tek nakon završetka investicije ulagač može tražiti povrat dijela investicije. Investicije traju, kada se radi o građevinskim objektima, 12 mjeseci plus vrijeme naplate od 90 dana. Dakle, ulagač mora financijski premostiti više od 15 mjeseci.
5. Zahtjevni kriteriji - npr. u preradi mlijeka (mini-mljekara) zahtijeva se da minimalna količina mora iznositi 1,8 milijuna litara, što mali prerađivači ne mogu postići u okvirima postojeće proizvodne baze. Isti se problem javlja kod seoskih klaonica koje po programu moraju ispuniti zahtjev velikog preradbenog kapaciteta.
6. Nije dozvoljena izgradnja novih nego je dozvoljena samo rekonstrukcija postojećih objekata (mljekare, klaonice). To znači da velika poljoprivredna poduzeća, koja su u privatizaciji kupila zastarjele mljekare i klaonice će iste moći obnoviti, ali ne i graditi nove, što suštinski sprječava razvoj prerade i trženja poljoprivrednih proizvoda.

Od objave prva dva natječaja IPARD programa za mjere 101 i 103 ukazivali smo na nedostatke i propuste u tim mjerama. Pred kraj 2010. godine, raspisan je treći natječaj za mjere u okviru IPARD programa, u kojima su bile vidljive izmjene, a potrebno je naglasiti da je Županija inicirala neke od izvršenih izmjena.

Prihvaćene izmjene Mjere 101

1. Povećan maksimalni broj kod mliječnih krava na 150, maksimalni broj kod govedarstva na 300 grla, maksimalni broj krmača na 300, maksimalni broj brojlera na 40.000 te smanjen broj nesilica na 40.000
2. Uvedene ULO hladnjače
3. Uvedene mliječne koze i ovce
4. Bioplinska postrojenja na farmama krava, svinja i peradi - maksimalni iznos potpore IPARD programa je 50 % od 900.000 EUR što nije dovoljno za ova ulaganja koja su mnogo veća
5. Uvedena sadnja novih voćnjaka i sustava u navodnjavanje kod istih
6. Navodnjavanje na otvorenom kod proizvodnje voća i povrća
7. Povećan max. staklenika i plastenika na 10.000 m²
8. Uveden sektor vinogradarstva - rekonstrukcija postojećih vinograda
9. Povećan max. kapacitet na 1.500 t.

Mjera 103 je ostala bez izmjena.

Međutim nedostaci koji su bili ostali su:

- i dalje nema navodnjavanja na otvorenim površinama za proizvodnju sjemenskih kultura i drugih ratarskih kultura, a u isto vrijeme Republika Hrvatska provodi Nacionalni program navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama te
- nema izgradnje novih preradbenih kapaciteta u sektoru mlijeka i mesa.

3. Problematika vezana uz cijenu mlijeka

Nakon prosvjeda početkom 2012. godine kojeg su održali proizvođači mlijeka dogovoren je način utvrđivanja cijene mlijeka. Izračun otkupne cijene svježeg sirovog mlijeka obavljao se na osnovu mjesečnog izvješća o cijeni mlijeka na temelju prosjeka pet zemalja Europske unije Njemačke, Francuske, Mađarske, Slovenije i Rumunjske, s tim da je standard kvalitete mlijeka sadržaj mliječne masti od 4,2% i sadržaja bjelančevina od 3,4%, broj mikroorganizama manji od 100.000 u 1 mililitru i broj somatskih stanica manji od 400.000 u 1 mililitru. Do postizanja dogovora iz veljače 2012. godine polazna osnovica za utvrđivanje cijene mlijeka bila je prosječna cijena mlijeka u 25 zemalja članica EU.

Postignut sporazum između otkupljivača i proizvođača mlijeka trajao je do 9. mjeseca 2012. godine kada je na Stručnom savjetu za praćenje stanja u proizvodnji i preradi mlijeka utvrđeno kako će se cijena mlijeka formirati sa svakim proizvođačem pojedinačno. Danas otkupnu cijenu mlijeka mljekare formiraju sa svakim proizvođačem pojedinačno, s tim da se za utvrđivanje cijene, podaci o kvaliteti mlijeka koriste od Središnjeg laboratorija za kontrolu mlijeka u Križevcima. Način formiranja cijene i sam njen iznos za standard kilograma predstavlja poslovnu tajnu.

Svaka mljekara utvrđuje cijenu mlijeka samostalno. Cijena mlijeka bez tvorničke premije kreće se za standard od 2,40-2,55 kn, zavisno od mljekare, na osnovnu cijenu mlijeka dodaje se tvornička (količinska) premija koja se kreće od 0,05-0,50 kn/kg. Trenutna situacija u mljekarskom sektoru je takva da cijena mlijeka bilježi rast, s obzirom da i ostale zemlje EU bilježe pad u proizvodnji mlijeka (osim Poljske) osjeća se blagi nedostatak mlijeka na EU tržištu.

Tablica 14. Utvrđivanje cijene mlijeka po mjesecima u 2013. godini

Godina	Cijena mlijeka EU 27	Cijena mlijeka u RH Prema podacima TISUP-a izražena je s premijama koje isplaćuju mljekare
	4,2 m.m. i 3,4 bjel. Skupne za taj mjesec	
2013.		
Siječanj	2,70	2,5548
Veljača	2,69	2,5668
Ožujak	2,70	2,5871
Travanj	2,71	2,5871
Svibanj		2,6204
Lipanj		2,7255
Srpanj		2,7651

4. Problematika u govedarskoj proizvodnji

Problematika u govedarskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije je višestruka. Niska razina proizvodnje mlijeka po grlu u odnosu na zemlje EU, ne može osigurati konkurentnost govedarstva u uvjetima otvorenog tržišta, pa je Republika Hrvatska, unatoč značajnoj državnoj potpori mliječnom sektoru i dalje prisiljena uvoziti mlijeko i meso da bi zadovoljila vlastite potrebe, legalizacija proizvodnih objekata u stočarskoj proizvodnji, primjena Pravilnika o pregledu sirovog mlijeka namijenjenog javnoj potrošnji, prezaduženost proizvođača, nedostatak domaćeg tovnog materijala, djelomična provedba Operativnog programa, spora provedba programa raspolaganja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske i svakako neinformiranost o uvjetima, načinu proizvodnje i poticanja poljoprivrednih proizvođača ulaskom Hrvatske u EU.

5. Problematika u svinjogojstvu

Osnovna karakteristika u svinjogojskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije kao i na cijelom području Hrvatske je permanentno variranje i uglavnom opadanje opsega proizvodnje

uz istovremeno ozbiljno pogoršanje naturalnih pokazatelja. Na većini velikih svinjogojišta proizvodnja je zadržana uz manje ili veće smanjenje opsega, dok je veliki broj malih proizvođača na privatnom sektoru prestao sa proizvodnjom bez realne šanse da je ponovo zasnuje.

Poseban problem predstavlja smanjenje broja krmača i suprasnih nazimica, a pri tome treba napomenuti da je riječ i o jedinkama visoke plodnosti, brzog porasta, jednostrano selekcioniranih na visok prinos mesa sa malim utroškom hrane i istovremeno jedinkama slabih adaptivnih vrijednosti, to jest nesposobnih da opstanu u lošim uvjetima držanja, neodgovarajućeg mikroklimata i neadekvatne ishrane. Hrvatska, iako ima prirodne, agroekološke prednosti za razvitak stočarstva, a u tome i svinjogojstva, ne pokriva potrebe prehrane pučanstva (kao i turističke potrošnje) pa razliku podmiruje uvozom.

Brojno stanje svinja u Republici Hrvatskoj nije zadovoljavajuće, odraz je nestabilnosti tržišne situacije, odnosno promjenjivosti ponude i potražnje bez ugovaranja proizvodnje. Veliku nestabilnost svinjskog tržišta u Republici Hrvatskoj izaziva i nekontroliran uvoz svinjskog mesa koji za posljedicu ima stagnaciju ili potpuni prestanak proizvodnje u manjim proizvodnim jedinicama.

6. Legalizacija svih poljoprivrednih objekata

Županija je početkom 2011. godine tražila žurnu legalizaciju svih poljoprivrednih objekata, a kojih je prema procjenama bilo oko preko 100.000, jer samo s proizvodnjom u legalnim objektima u poljoprivredi mogu se povlačiti sredstva iz fondova EU. Problem nelegalnih objekata u poljoprivrednoj proizvodnji prepoznat je, stoga je i pripremljen prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju i gradnji kojim je predložena legalizacija svih poljoprivrednih objekata izgrađenih do 31. 12. 2010. godine uz minimalnu naknadu, a koji Vlada Republike Hrvatske nije prihvatila.

Prema ukupnom broju podnesenih zahtjeva za legalizaciju sukladno važećem Zakonu vidljivo je da poljoprivrednici zbog nemogućnosti žurne legalizacije svojih objekata, kao i potrebnih financijskih sredstava neće moći povlačiti sredstva iz EU fondova.

7. Nedostatak preradbenih kapaciteta

Poljoprivredna proizvodnja koju ne prate potrebni preradbeni kapaciteti, bez obzira da li se to radi o proizvodnji mlijeka, voća ili povrća ne stvara potrebnu dodanu vrijednost koja je osnova ukupnog gospodarskog razvoja, stoga je potrebno izgraditi preradbene kapacitete i povezati proizvođače da stvaraju finalne proizvode koji će imati tržište. Iako smo najveći proizvođači mlijeka u Republici Hrvatskoj, to mlijeko se ne prerađuje na našem području nego se 70% te proizvodnje vozi 300 km dalje i prerađuje, što i dokazuje da je potrebna žurna izgradnja preradbenih kapaciteta u svim sektorima.

U Republici Hrvatskoj vidljivo je da operativne programe, od podizanja trajnih nasada, izgradnje mliječnih, govedarskih i svinjogojskih fami, koji su se provodili nisu pratili programi povećanja smještajnih i preradbenih kapaciteta, stoga u pojedinim sektorima povećana proizvodnja predstavlja proizvođačima problem jer nemaju smještajnih, a ni preradbenih kapaciteta, stoga umjesto da bude dodana vrijednost ona postaje teret proizvođačima.

Preradbene kapacitete potrebo je osigurati kroz:

1. izgradnju hladnjača za prihvatanje, pakiranje, ambalažiranje i skladištenje svježeg voća, povrća i drugih poljoprivrednih proizvoda,
2. izgradnju pogona za proizvodnju zamrznute hrane,
3. izgradnju pogona prehrambene industrije s višim stupnjem finalizacije, prerada voća i povrća, prerada brašna, prerada mesa i mlijeka, prerada biljnih ulja, proizvodnja polugotovih proizvoda.

8. Edukacija

Vidljivo je da nedostaje organizirana edukacije poljoprivrednika, ne samo vezano uz proizvodnju i ispunjavanje potrebnih uvjeta prema direktivama EU u svim sektorima, nego i za pripremu projekata za EU fondove.

9. Uvoz poljoprivrednih proizvoda

Posjedujući sve potrebne resurse Republika Hrvatska ima mogućnost da proizvodi samodostatnu količinu hrane, međutim pokazatelji uvoza govore suprotno. U 2011. godini je tako na primjer uvezeno ukupno 150.000 tona svježeg i prerađenog voća i svježeg i prerađenog povrća, ukupne vrijednosti skoro za 689 milijuna kuna. Ovu količinu uvezenog Republika Hrvatska mogla bi sama proizvesti na vlastitim poljoprivrednim površinama, za što bi nam bilo potrebno oko **14.000** hektara, stoga ulaganje u vlastitu proizvodnju u pojedinim sektorima mora biti prioritet svih.

Tablica 15. Uvoz povrća u Republici Hrvatskoj u 2011. godini

Uvoz povrća u Republici Hrvatskoj u 2011. godini			
Vrsta povrća	Uvezeno kg	Vrijednost u kn	Površina u hektarima
Salata	4.355.998	25.918.188	406
Krumpir	22.871.157	28.360.235	838
Rajčica	9.819.721	49.491.395	393
Krastavci	5.890.665	18.319.968	213
Crveni luk	15.327.552	27.436.318	1.252
Češnjak (bijeli luk)	2.039.930	20.113.710	390
Poriluk	212.302	849.208	10
Cvjetača i brokula	2.551.034	12.372.515	175
Kelj	335.351	1.257.566	46
Kupus	2.805.943	3.872.201	70
Mrkva	7.465.577	20.604.993	600
Celer	881.440	2.582.619	59
Cikla	401.226	1.175.592	26
Grašak	3.625	11.890	1
Grah	34.517	261.638	5
Mahune	72.986	553.234	10
Patliđan	633.825	2.776.154	20
Paprika	5.587.209	28.550.638	241
Špinat	198.858	870.990	16
Blitva	266.412	1.166.885	33
Komorač	166.545	1.563.858	10
zamrznuto, kuhano, sušeno (grašak, mahune, špinat, crveni luk, krumpir, mrkva)	22.330.040	180.919.351	5.764
Ukupno	104.251.913	429.029.146	10578

Uvoz povrća u Republici Hrvatskoj u 2011. godini (zamrznuto, kuhano u pari, konzervirano, osušeno)		
Uvezeno povrće	Uvezeno kg	Vrijednost u kn
Povrće (zamrznuto, kuhano u pari ili vodi)	11.342.153	64.650.272
Povrće (privremeno konzervirano npr. Sumpornim dioksidom)	50.140	417.223
Povrće (osušeno)	10.937.747	115.851.856
Ukupno	22.330.040	180.919.351

Tablica 16. Uvoz voća i grožđa u Republici Hrvatskoj u 2011. godini

Uvoz voća i grožđa u Republici Hrvatskoj u 2011. godini			
Vrsta voća	Uvezeno kg	Vrijednost u kn	Površina u hektarima
Jabuke	10.888.958	26.569.057	272
Kruške	6.090.890	28.018.094	305
Marelice	1.570.742	18.000.703	131
Višnje	1.262.996	7.679.015	84
Trešnje	167.162	2.255.015	11
Nektarine	4.538.162	25.050.654	227
Breskve	3.051.426	16.843.871	153
Šljive	1.673.275	4.651.705	84
Jagode	958.803	7.459.487	40
Maline	5.595	27.975	1
Kupine	3.559	17.795	1
Lješnjaci	787.368	6.298.944	394
Grožđe	9.787.146	53.437.915	1.165
zamrznuto, kuhano, sušeno (višnje, jagode, maline, šljive, jabuke, marelice)	4.892.222	60.107.081	502
Ukupno	45.678.304	256.417.311	3370

Uvoz voća u Republici Hrvatskoj u 2011. godini (zamrznuto, kuhano u pari, konzervirano, osušeno)		
Uvezeno voće	Uvezeno kg	Vrijednost u kn
Voće (zamrznuto, kuhano u pari ili vodi)	3.453.939	35.851.182
Voće (privremeno konzervirano npr. Sumpornim dioksidom)	349.503	2.435.547
Voće (osušeno)	1.088.780	21.820.352
Ukupno	4.892.222	60.107.081

Tablica 17. Ukupna poljoprivredna i prehrambena industrija uvoz-izvoz 2007.-2012. godina

Godina	Uvoz u USD	Izvoz USD	Razlika USD
2007	2.149.987.311	1.312.981.088	-837.006.223
2008.	2.625.352.750	1.399.362.531	-1.225.990.219
2009.	2.239.460.158	1.360.067.255	-879.392.903
2010.	2.168.132.725	1.355.110.220	-813.022.505
2011.	2.253.148.299	1.417.846.562	-835.301.737
2012.	2.531.956.643	1.592.554.903	-939.401.740
Ukupno	11.436.081.243	6.845.367.656	-5.530.115.327

Tablica 18. Ukupno stočarstvo i ribarstvo uvoz-izvoz 2007.-2012. godina

Godina	Uvoz u USD	Izvoz USD	Razlika USD
2007	722.049.347	327.757.517	-394.291.831
2008.	907.399.898	380.482.654	-526.917.244
2009.	828.999.796	372.740.137	-456.259.659
2010.	778.211.018	353.858.303	-424.352.715
2011.	830.013.471	432.626.141	- 397.387.330
2012.	900.071.178	445.340.681	-454.730.497
Ukupno	4.066.673.530	1.867.464.752	-2.653.939.276

4. PRAVNI OKVIR

Za reformu poljoprivrede nekoliko zakonskih propisa posebno su važni, i to propisi koji uređuju poljoprivredu i potpore u poljoprivredi, te propisi vezani uz poljoprivredno zemljište, posebice na ono koje je u vlasništvu Republike Hrvatske.

Zakonom o poljoprivredi iz 2001. godine ("Narodne novine" broj 66/01.) pored ostalog utvrđen je pojam obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva kao osnovni oblik proizvodnog organiziranja u poljoprivredi. Temeljem navedenog Zakona donesen je Pravilnik o upisu u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, tako je prve godine upisano 140.756 poljoprivrednih gospodarstava.

Drugi važan zakonski propis za poljoprivredu je Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" broj 66/01.) kojim je započeo proces privatizacije državnog poljoprivrednog zemljišta. Ovaj Zakon je često mijenjan da bi 2013. godine donošenjem sadašnjeg Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" broj 39/13.) proces privatizacije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države bio zaustavljen u cijelosti.

Reforma koja je provedena je i reforma vezana uz novčane poticaje i naknade u poljoprivredi, tako se Zakon o novčanim poticajima i naknadama u poljoprivredi i ribarstvu počeo primjenjivati za proizvodnu 1998/1999. godinu. Temeljem navedenog Zakona uvedeno je plaćanje po sjetvenoj površini, odnosno grlu stoke u stočarstvu, što su u većini slučajeva zamijenili dosadašnja plaćanja po kilogramu dobivenog proizvoda. Navedeno je označilo početak poljoprivredne reforme.

Zakon o državnim potporama u poljoprivredi i ribarstvu ("Narodne novine" broj 87/02.) propisao je modele državne potpore poljoprivredi, ribarstvu, šumarstvu i ruralnim područjima, kao i uvjete za ostvarivanje državne potpore i korisnike državne potpore. Državna potpora obuhvaćala je poticaje u sklopu mjera tržišno-cjenovne politike i plaćanja u sklopu mjera strukturne politike. Poticaji se isplaćuju kroz model poticanja proizvodnje, gdje je osnova za izračun jedinica proizvodnje. Plaćanja u sklopu mjera strukturne politike provode se kroz: model potpore dohotku, model kapitalnih ulaganja i model ruralnog razvitka.

Potrebno je naglasiti da svi prethodno navedeni zakoni koji reguliraju područje poljoprivrede pretrpjeli su česte izmjene i dopune, a u zadnjih nekoliko godina one su vezane uz usklađivanje sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU.

Pregovori za ulazak u EU

Pregovaračko Poglavlje 11.

Referentno razdoblje za izračunavanje financijske omotnice za izravna plaćanja koja će biti Hrvatskoj dostupni nakon pristupanja je utvrđeno razdoblje 2005.-2007. godine za biljnu i stočarsku proizvodnju, iznimka je proizvodnja mlijeka gdje je kao referentno razdoblje određena 2007. godina, i proizvodnja šećera gdje je referentno razdoblje 2004.- 2008. godina.

Zbog specifične situacije Republika Hrvatska je osigurala da se u izračun financijske omotnice za izravna plaćanja uključi i minirano i minsko sumnjivo poljoprivredno zemljište koje se nije moglo koristiti u referentnom razdoblju. Financijska omotnica za minirano i minsko sumnjivo poljoprivredno zemljište je u iznosu od 9.6 milijuna eura na temelju podataka o razminiranom zemljištu u razdoblju 2005.-2009. godina i stanju miniranih površina na dan 1. siječnja 2010.

Hrvatska je osigurala i mogućnost korištenja nacionalne rezerve, pod uvjetom da ne iznosi više od 20% vrijednosti nacionalne omotnice, tj. utvrđivanje dodatnih prava na plaćanje u osjetljivim sektorima i to za:

- proizvodnju mlijeka,
- tov goveda, ovca i koza,
- proizvodnju duhana.

Proizvođači sami biraju što će proizvoditi, a u obvezi su zadovoljiti uvjete višestruke sukladnosti, što znači da moraju ispunjavati propisane uvjete povezane sa zaštitom okoliša, zdravljem ljudi, životinja i biljaka te dobrobiti životinja, kao i uvjete povezane s dobrom poljoprivrednom i okolišnom praksom. Hrvatska je osigurala postupnu primjenu određenih propisa EU koji se tiču zahtjeva koji su poljoprivrednici dužni ispuniti radi ostvarivanja prava na izravna plaćanja.

Prema dokumentima vidljivo je da Hrvatska nakon ulaska u EU od "prve godine članstva zadržava razinu izravnih plaćanja koja se danas isplaćuju (oko 373 milijuna eura). Puni iznos potpore od prve godine članstva omogućiti će ravnopravnu poziciju hrvatskim poljoprivrednicima na jedinstvenom europskom tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u njihovo uključivanje na to tržište bez naglih šokova izazvanih promjena razine potpore, odnosno veću stabilnost dohotka od poljoprivrede".

Definiran okvir Hrvatske poljoprivrede u Zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU (CAP)

Financijska omotnica:

- izravna plaćanja 373 mil. €
- ruralni razvoj 352 mil. €
- minirano zemljište 9,6 mil. €
- sektor vinarstva 10,8 mil. €

Ukupno godišnje 745,4 mil. € (cca 5.5 milijardi kn/god.)

Korištenje sredstava:

Izravna plaćanja: 25% prva godina; povećanje 10% godišnje

Ruralni razvoj: 60% I. godina; 80% II. godina; 100% III. godina od ulaska u EU

Prijenos sredstava iz ruralnog razvoja u izravna plaćanja: Prve tri godine članstva financiranje izravnih plaćanja do 20 % iz ruralnog razvoja.

Iznos plaćanja korisniku: 100 % prava od: izravnih plaćanja, ruralnog razvoja i nacionalnog proračuna.

Izravna plaćanja za proizvodnju 2012. godinu

Prema Zakonu o izmjeni i dopuni Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Narodne novine" broj 34/11.), odnosno Dodatku 3a. Nacionalna omotnica za 2012. godinu iznosi 2.515.929.767,00 kuna i odnosi se na sva izravna plaćanja.

Dodatak 3.a Nacionalna omotnica za 2012. godinu

Vrsta izravnog plaćanja	Godišnja vrijednost (kuna)	Jedinica mjere	Maksimalni jedinični iznos (kuna)
1. Jedinstveno regionalno plaćanje po poljoprivrednoj površini (Regionalno plaćanje)			
Osnovno plaćanje po površini - livade i pašnjaci	52.041.103	ha	525
Osnovno plaćanje po površini - ostale vrste korištenja	1.603.469.418	ha	2.100
2. Proizvodno vezana plaćanja			
Krave dojilje	147.134.004	grlo	1.408
Ovce i koze	43.403.626	grlo	86
3. Nacionalna rezerva			
Mlijeko (kravlje, ovčje, kozje), tov goveda, ovce i koze, duhan	502.286.836		
4. Državna pomoć			
Šećerna repa	30.969.000	ha	1.395
Maslinovo ulje, ekstra djevičansko i djevičansko	15.380.000	l	10,00
Duhan	40.125.780	kg	3,35
Mliječne krave	48.000.000	grlo	836
Krmače	33.120.000	grlo	530

Hrvatski Sabor je 19. listopada 2012. usvojio Zakon o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Narodne novine" broj 120/12.), u članku 70. stavak 3. utvrdio je da se postupci vezani uz obradu zahtjeva za izravna plaćanja za proizvodnu 2012. godinu započeti po odredbama Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Narodne novine" broj 92/10., 127/10., 124/11. i 50/12.), dovršit će se prema odredbama Zakona o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Narodne novine" broj 120/12.) u to pogledu:

- visine izravnih plaćanja,
- uvjeta za ostvarivanje,
- te dinamike isplate.

Osim navedenog, u stavku 6. navedenog članka propisuje da se isplate za proizvodnu 2012. godinu obavljaju se u 2012., 2013. i 2014. godini.

Nedostatak potrebnih sredstava za ZPP izravna plaćanja u 2013. godini bio je već vidljiv iz obrazloženja samog Prijedloga Zakona o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju (koji je Sabor donio 17. listopada 2012. godine), odnosno vidljivo je umanjeње potrebnih sredstava za izravna plaćanja u 2013. Za provedbu navedenog Zakona potrebno je osigurati sredstva državnog proračuna u skladu s iznosima prema sljedećoj tablici:

vrste mjera	2013		2014	
	HR izvor	EU izvor	HR izvor	EU izvor
Mjere ruralnog razvoja	301.000.000	-	221.000.000	-
Izravna plaćanja u poljoprivredi	2.214.658.085	-	2.459.150.000	717.375.000
SVEUKUPNO	2.515.658.085	-	2.680.150.000	717.375.000

Pri donošenju Proračuna Republike Hrvatske za 2013. godinu ukazivali smo da planirana sredstva nisu dostatna za ZPP izravna plaćanja, te amandmanom tražili povećanje te pozicije od 600 milijuna kuna kako bi ona bila što bliža iznosu sredstava za izravna plaćanja koja su navedena u obrazloženju predloženog Zakona. Iz navedenih podataka je vidljivo da za izravna plaćanja u 2013. godini je potrebno **2.214.658.085** kuna, međutim prilikom donošenja Proračuna RH za 2013. godinu iznos je umanjeњen za preko 600 milijuna kuna i planirani iznos je utvrđen od **1.599.121.804,00** kuna.

Potrebno je naglasiti da je u Proračunu Republike Hrvatske za 2013. godinu i to nakon rebalansa Proračuna, za izravna plaćanja planiran iznos od **1.700.855.273,00 kuna**, a što je znatno manje od ukupne omotnice ZPP koja iznosi **2.797.500.000,00** kuna.

Dodatak 1. Omotnica za ZPP izravna plaćanja i omotnica za plaćanja u iznimno osjetljivim sektorima prema članku 21. Zakona o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Narodne novine" broj 120/12.)

Omotnica za ZPP izravna plaćanja, eura u kunskoj protuvrijednosti		
Komponente	Oznaka	Gornja granica obaveza
Prava na regionalno plaćanje	RP	= ZPP - NR - PVP - SP
Prava na plaćanje iz Nacionalne rezerve	NR	74.600.000,00
Mlijeko (kravlje, ovčje i kozje)		39.404.088,00
Tov goveda		27.773.828,00
Ovce i koze		3.836.640,00
Duhan		3.585.444,00
Proizvodno vezana plaćanja	PVP	26.535.317,00

Krave dojlje		21.054.000,00
Ovce i koze		5.481.317,00
Specifična plaćanja	SP	do 10% omotnice za ZPP
Ukupno	ZPP	373.000.000,00
Omotnica za plaćanja u iznimno osjetljivim sektorima, kn		
Mliječne krave		48.000.000,00
Krmače		33.120.000,00
Šećerna repa		30.969.000,00
Maslinovo ulje		15.380.000,00
Duhan		40.125.780,00
Ukupno		167.594.780,00

5. CILJEVI RAZVOJA POLJOPRIVREDE OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Hrvatska poljoprivreda nema jasnu strategiju i viziju razvoja poljoprivrede. Od 2002. godine nije donesena Strategija razvoja poljoprivrede niti razvojni programi za pojedine sektore. Hrvatska poljoprivreda danas nema dovoljno razvijenu konkurentnu sposobnost svojih poljoprivrednika koju susrećemo u većini zemalja Europske unije, stoga je neophodno ubrzano jačanje konkurentnosti naših poljoprivrednih gospodarstava, koja će biti ključni preduvjet njihovog uspješnog integriranja u zajedničko europsko tržište.

Potrebno je definirati jasnu politiku prema hrvatskoj poljoprivredi i hrvatskom selu koja je vidljiva kroz sljedeće odrednice razvoja:

1. primarna poljoprivredna proizvodnja mora biti u funkciji zadovoljavanja potreba domaćeg tržišta i izvoza, te razvoja prehrambene industrije koji mora stvoriti dodanu vrijednost iz kojeg će se financirati radna mjesta i biti servis primarnoj proizvodnji,
2. potrebno je stvoriti konkurentnu poljoprivredu koja će biti sposobna odgovoriti zajedničkom europskom tržištu,
3. potrebno je zaštititi domaću proizvodnju jačanjem svijesti kupca za kupovinu domaćih proizvoda,
4. ulagati u razvoj ruralnog turizma i jačanje ruralnog područja,
5. očuvati opstojnost hrvatskog sela na način da proizvodnja hrvatskog sela bude temelj razvoja ruralnog turizma kroz očuvani okoliš i prirodna bogatstva.

Od svega ovoga ne treba isključiti bogatu tradiciju i kulturnu baštinu koja je puna ponosa i želje za promjenama koje će uz jake politike osigurati bolje uvjete i standard života.

U cilju razvoja poljoprivrede potrebno je:

1. Izmijeniti strukturu poljoprivredne proizvodnje

Struktura poljoprivredne proizvodnje treba biti

- 50% žitarice i industrijsko bilje,
- 25% krmiva,
- 25% povrće i voće.

Izvršiti restrukturiranje poljoprivrednih proizvođača, na način da se poljoprivredni proizvođači koji obrađuju manje poljoprivredne površine opredijele za proizvodnju povrća i voća s kojima se može ostvariti veći prihod po jedinici površine ili krmiva s proizvodnjom mesa ili mlijeka, jer se na manjim površinama ne može ostvariti rentabilna proizvodnja žitarica i industrijskog bilja.

2. Ustrojiti robnu burzu

Osnivanje robne burze predstavljalo bi doprinos unapređenju tržišnog sustava poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj, doprinijelo bi većem stupnju izvjesnosti za proizvođače i prerađivače poljoprivrednih proizvoda o njihovoj tržišnoj poziciji u perspektivi, kao što bi doprinijelo i dinamičnijem razvitku tržišta kapitala. Poljoprivredni proizvođači imali bi siguran plasman poljoprivrednih proizvoda, na taj način stabiliziralo bi se tržište poljoprivrednih proizvoda i time unaprijedila poljoprivredna proizvodnja.

3. Osigurati preradbene kapacitete

Poljoprivredna proizvodnja koju ne prate potrebni preradbeni kapaciteti, bez obzira da li se radi o proizvodnji mlijeka, voća ili povrća ne stvara potrebnu dodanu vrijednost koja je osnova ukupnog gospodarskog razvoja, stoga je potrebno izgraditi preradbene kapacitete i povezati proizvođače da stvaraju finalne proizvode koji će imati tržište.

Preradbene kapacitete potrebo je osigurati kroz :

1. izgradnju hladnjača za prihvat, pakiranje, ambalažiranje i skladištenje svježeg voća, povrća i drugih poljoprivrednih proizvoda,
2. izgradnju pogona za proizvodnju zamrznute hrane,
3. izgradnju pogona prehrambene industrije s višim stupnjem finalizacije, prerada voća i povrća, prerada brašna, prerada mesa i mlijeka, prerada biljnih ulja, proizvodnja polugotovih proizvoda,
4. izgradnju pogona tzv. osnovne prehrambene industrije koji nisu dovoljno razvijeni ili ne postoje. Mokra i suha prerada kukuruza, proizvodnja kvalitetnih i namjenskih tipova pšeničnog brašna, prerada uljarica i proizvodnja biljnih ulja, proizvodnja mesa, prerada soje,
5. osposobljavanje malih i srednjih obiteljskih gospodarstva za proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda (proizvodnja, prerada i konzerviranje hlađenjem voća i povrća, proizvodnja i prerada mesa, proizvodnja i prerada mlijeka, prerada brašna, proizvodnja kvalitetnih i visokokvalitetnih vina i voćnih rakija).

4. Razvoj poljoprivredne infrastrukture

Intenzivna proizvodnja povrća, voća, kao i proizvodnja sjemenske robe traži, osim kvalitetnog zemljišta i potrebne količine vode, stoga je potrebno intenzivirati izgradnju sustava za navodnjavanje. Uz navodnjavanje, odnosno dovođenje vode do parcela, potrebno je uspostaviti siguran sustav odvodnje viška vode s parcela, a to je moguće uređenjem kanala i uspostavljanjem sustava koji će moći višak vode odvesti i umanjiti moguće štete u poljoprivrednoj proizvodnji.

5. *Povezivanje poljoprivrednih proizvođača u proizvodne organizacije*

Povezivanje poljoprivrednih proizvođača je temelj stvaranja konkurentnih proizvoda uz ostvarivanje dostatnih prihoda, a posebno u onim dijelovima gdje je vidljiv pad proizvodnje, smanjenje broja proizvođača, kao što je naglašeno u svinjogojstvu. Nestankom domaće proizvodnje svinja i autohtonih pasmina nestati će i sirovina za autohtone proizvode, a što je nedopustivo uz svu tradiciju i znanje u ovoj proizvodnji. Povezivanje poljoprivrednih proizvođača sa znanstvenim institucijama, te primjena rezultata istraživanja u poljoprivrednoj proizvodnji rezultirao bi povećanjem same proizvodnje, smanjenjem unosa gnojiva i pesticida, a u konačnici vodi ka očuvanom okolišu i proizvodnji na načelima održive poljoprivrede.

6. *Jačanje proizvodnje certificiranih proizvoda i stvaranje brenda "proizvodi sela"*

U stvaranju brenda "proizvodi sela" potrebno je naglasak staviti na ekološku proizvodnju i preradu biološki vrijedne hrane, budući da ti proizvodi imaju tržište, koje je ulaskom u EU još veće.

ZAKLJUČAK

Osječko-baranjska županija posjeduje sve prirodne resurse za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Obradive poljoprivredne površine omogućuju intenzivnu proizvodnju ratarskih kultura, kao i stočarsku proizvodnju koja joj je komplementarna. Prepoznajući važnost ulaganja u poljoprivredu, posebno u radno intenzivne kulture i stočarstvo, možemo reći da je Osječko-baranjska županija prva u proizvodnji mlijeka, mesa, jaja, voća i povrća. Navedeno dokazuje i podatak da je 2005. godine udio proizvodnje mlijeka u Osječko-baranjskoj županiji u odnosu na RH bio 12,6%, a 2012. godini 26,3 %.

Provedba operativnih programa u govedarskoj, svinjogojskoj i voćarskoj proizvodnji, kao i povrtlarstvu, trebala je dovesti do povećanja konkurentnosti navedenih sektora, kao i povećanju proizvodnje, međutim njihova provedba nije rezultirala planiranim rezultatima. Sigurno jedan od razloga je i taj što provedbu operativnih programa nije pratila izgradnja potrebnih preradbenih i smještajnih kapaciteta, što je posebno vidljivo u sektoru voćarstva.

Sukladno operativnim programima Županija se aktivno uključila u njihovu provedbu sufinanciranjem izvršenih kapitalnih ulaganja i to u sektoru stočarstva, voćarstva i povrtlarstva. Međutim, uzroci lošeg stanja u poljoprivredi su sigurno i rezultat zaustavljenog procesa privatizacije državnog poljoprivrednog zemljišta, a koji se negativno odrazio naročito u stočarskoj proizvodnji, ne donošenje potrebnih propisa iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede, zatim ne provođenje Strategije poljoprivrede iz 2002. godine, kao i ne donošenje novih strateških okvira u poljoprivredi, te ne poduzimanje potrebnih mjera za rješavanje problema u sektoru mljekarstva, koji su doveli do nestajanja malih proizvođača i odumiranja te proizvodnje na selima.

Poljoprivrednu proizvodnju prati i nedostatak povoljnih financijskih sredstava, stoga je potrebno pripremiti povoljne kreditne linije prilagođene ovoj proizvodnji s niskim kamatama i rokovima vraćanja usklađenim s proizvodnim ciklusima. Veliki problem u poljoprivredi su sigurno i ne legalizirani objekti u funkciji poljoprivredne proizvodnje na što je Županija ukazivala, te predlagala rješenja. Postupke legalizacije objekata koji su u funkciji poljoprivrede treba ubrzati u cilju osiguranja uvjeta za povlačenje sredstava iz EU fondova, a koja su pored ostalog namijenjena i samoj njihovoj prilagodbi direktivama EU.

Za reformu poljoprivrede u Republici Hrvatskoj veliku važnost imaju propisi koji uređuju poljoprivredu i potpore, kao i propisi koji uređuju raspolaganje državnim poljoprivrednim zemljištem. Potrebno je naglasiti da su ti propisi često mijenjani, što je sigurno stvorilo i nesigurnost kod poljoprivrednika u planiranju proizvodnje i ulaganja.

Poljoprivreda Republike Hrvatske nije postigla planiranu konkurentnost iako su joj bila na raspolaganju sredstva iz SAPARD i IPARD programa, upravo iz razloga što nije postojala jasna strategija i vizija, te nisu prepoznate potrebe hrvatske poljoprivrede. Osim toga, nisu poduzete sve potrebne radnje da se zaštiti domaća proizvodnja i očuva hrvatsko selo. Svakim danom hrvatski poljoprivrednici propadaju, nestaje hrvatsko selo u kojem su nositelji poljoprivredne proizvodnje obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Razlog tome je sigurno i ne donošenje na vrijeme potrebnih strateških okvira u predpristupnom razdoblju, a naročito ne donošenje na vrijeme Programa ruralnog razvoja za razdoblje 2014-2020. godine, jer kroz provedbu pravilno odabranih mjera iz ovoga Programa, očuvali bi hrvatsko selo i poljoprivrednu proizvodnju koja je tradicionalno vezana uz selo.

Potrebno je jasno odrediti ciljeve razvoja poljoprivrede, te osigurati uvjete za provedbu Zajedničke poljoprivredne politike i mjera ruralnog razvoja, očuvati hrvatsku poljoprivredu i stvoriti poljoprivredne proizvode koji će biti konkurenti na EU tržištu.